

ติดต่อสอบถามข้อมูลได้ที่
สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
โทรศัพท์ ๐-๒๒๔๔-๑๒๐๐ โทรสาร ๐-๒๒๔๔-๑๑๔๙
Call Center ๑๗๔๓ www.parliament.go.th

รัฐสภาไทย

รัฐสภาไทย

ปัจจุบันรัฐสภาไทยเป็นรูปแบบสภาคู่ ซึ่งประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ดังในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๕๔

สภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิก จำนวน ๕๐๐ คน โดยสมาชิก จำนวน ๓๗๕ คน มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และสมาชิก จำนวน ๑๒๕ คน มาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ มีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี นับแต่วันเลือกตั้ง โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า ๒๕ ปีบริบูรณ์ ในวันเลือกตั้ง

วุฒิสภา

วุฒิสภา ประกอบด้วยสมาชิก จำนวน ๑๕๐ คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด จังหวัดละ ๑ คน จำนวน ๗๗ คน และที่เหลือมาจากการสรรหาของคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๗๓ คน ซึ่งมีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ ๖ ปี นับแต่วันเลือกตั้ง สมาชิกวุฒิสภาจะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินหนึ่งวาระไม่ได้ โดยในวาระเริ่มแรกให้สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหา มีวาระในการดำรงตำแหน่ง ๓ ปี นับแต่วันเริ่มสมาชิกภาพ และมีให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินหนึ่งวาระมาใช้บังคับกับบุคคลดังกล่าวในการสรรหาคราวถัดไปหลังจากสิ้นสุดสมาชิกภาพ โดยผู้สมัครเลือกตั้งต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า ๔๐ ปีบริบูรณ์ ในวันสมัครรับเลือกตั้ง หรือวันที่ได้รับการเสนอชื่อ

บทบาทและอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาไทย

อำนาจหน้าที่ของรัฐสภาไทยโดยสรุป จะมีอำนาจหน้าที่หลัก ๔ ประการ ดังนี้

๑. อำนาจหน้าที่ในการออกกฎหมาย

อำนาจหน้าที่ในการออกกฎหมาย หรือการออกกฎหมายเพื่อบังคับใช้ ซึ่งถือเป็นอำนาจหลักของรัฐสภา ทั้งนี้ด้วยเหตุที่กฎหมายเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องใช้ในการบริหารและการปกครองประเทศ รักษาไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม ดังนั้นการตรากฎหมายเพื่อใช้บังคับจะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขโดยส่วนรวมของประชาชนเป็นหลัก

๒. อำนาจหน้าที่ในการควบคุมบริหารราชการแผ่นดิน

กระบวนการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินถือเป็นหลักการที่สำคัญอย่างยิ่งในระบบรัฐสภา ซึ่งรัฐธรรมนูญส่วนใหญ่จะกำหนดสัมพันธ์ภาพระหว่างอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารไว้ แต่ละอำนาจต่างมีความเชื่อมโยง และมีการถ่วงดุลแห่งอำนาจซึ่งกันและกัน โดยฝ่ายบริหารมีอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้มีการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นใหม่ และในขณะเดียวกันฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน สำหรับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนี้ ได้กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญซึ่งมีวิธีการต่าง ๆ โดยเฉพาะการตั้งกระทู้ถาม และการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล

๓**๓. อำนาจหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญต่าง ๆ**

รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้รัฐสภามีอำนาจหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญต่าง ๆ เช่น การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ รับปฏิญญาดนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภา การรับทราบหรือให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติ การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม การให้ความเห็นชอบในการปิดสมัยประชุมก่อนครบกำหนดเวลา ๑๒๐ วัน เป็นต้น

๔. อำนาจหน้าที่ในการแต่งตั้งและถอดถอนบุคคล ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้รัฐสภามีอำนาจหน้าที่ในการสรรหาบุคคลในองค์กรต่าง ๆ โดยพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา เช่น ประธานกรรมการ และกรรมการการเลือกตั้ง ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน และผู้ตรวจการแผ่นดิน ประธานกรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นต้น และการถอดถอนบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด เช่น นายกรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา เป็นต้น

๔

การเสนอร่างพระราชบัญญัติ

การเสนอร่างพระราชบัญญัติสามารถเสนอได้ ๔ ทาง คือ

๑. คณะรัฐมนตรี
๒. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนไม่น้อยกว่า ๒๐ คน
๓. ศาลหรือองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ เฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดองค์กร และที่ประธานศาลและประธานองค์กรนั้นเป็นผู้รักษาการ
๔. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ คน เสนอต่อประธานรัฐสภา โดยจะเข้าชื่อเสนอกฎหมายได้เฉพาะหมวดสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย และหมวดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนี้เท่านั้น และถ้าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการเงิน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะเสนอได้ก็ต่อเมื่อมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี

ร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการเงิน หมายความว่า ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ดังต่อไปนี้

๑. การตั้งขึ้น ยกเลิก ลด เปลี่ยนแปลง แก้ไข ผ่อน หรือวางระเบียบบังคับอันเกี่ยวกับภาษีหรืออากร
๒. การจัดสรร รับ รักษา หรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการโอนเงินงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน
๓. การกู้เงิน การค้ำประกัน การใช้เงินกู้ หรือการดำเนินการที่ผูกพันทรัพย์สินของรัฐ
๔. เงินตรา

ในกรณีที่ เป็นที่สงสัยว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินที่จะต้องมีการรับรองของนายกรัฐมนตรีหรือไม่ให้เป็นอำนาจของที่ประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการสิทธิการสามัญของสภาผู้แทนราษฎร ทุกคณะเป็นผู้วินิจฉัย โดยจะต้องพิจารณาภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่มิกรณีดังกล่าว

กระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของสภาผู้แทนราษฎร จะต้องพิจารณาเป็น ๓ วาระตามลำดับ ดังนี้

วาระที่ ๑ เป็นการพิจารณาหลักการทั่วไปของร่างพระราชบัญญัติว่าสมควรจะลงมติรับหลักการหรือไม่ ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาลงมติรับหลักการให้พิจารณาในวาระที่ ๒ ต่อไป แต่ถ้ามีมติไม่รับหลักการร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป

วาระที่ ๒ เป็นการพิจารณาในรายละเอียดของร่างพระราชบัญญัติ โดยคณะกรรมการธิการที่สภาตั้ง หรือคณะกรรมการธิการเต็มสภา ตามปกติให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติโดยคณะกรรมการที่สภาตั้ง การพิจารณาคณะกรรมการธิการเต็มสภาจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อคณะรัฐมนตรีร้องขอ หรือเมื่อสมาชิกเสนอญัตติ โดยมีจำนวนสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่า ๒๐ คน และที่ประชุมอนุมัติ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการธิการพิจารณาเสร็จแล้ว ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาเริ่มต้นด้วยชื่อร่าง คำปรารภ แล้วเรียงลำดับมาตรา และให้สมาชิกอภิปรายได้เฉพาะถ้อยคำหรือข้อความที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม หรือผู้แปรญัตติที่มีการสงวนคำแปรญัตติหรือกรรมการที่มีการสงวนความเห็นไว้ ทั้งนี้เว้นแต่ที่ประชุมจะลงมติเป็นอย่างอื่น

วาระที่ ๓ สภาผู้แทนราษฎรจะลงมติว่าจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบ โดยไม่มีการอภิปราย หากสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบร่างพระราชบัญญัตินั้นก็ตกไป แต่หากสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบ ประธานสภาผู้แทนราษฎรก็จะเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไป

๖

หากร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรมิได้เห็นชอบเป็นร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีระบุไว้ในนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภาว่าจำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดิน และคะแนนเสียงที่ไม่ให้ความเห็นชอบไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ คณะรัฐมนตรีอาจขอให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อมีมติอีกครั้งหนึ่ง หากรัฐสภามีมติให้ความเห็นชอบให้ตั้งบุคคลซึ่งเป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกของแต่ละสภามีจำนวนเท่ากันตามที่คณะรัฐมนตรีเสนอประกอบเป็นคณะกรรมการร่วมกันของรัฐสภาเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้น และให้คณะกรรมการร่วมกันของรัฐสภารายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติที่ได้พิจารณาแล้วต่อรัฐสภา หากรัฐสภามีมติเห็นชอบให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยต่อไป แต่ถ้ารัฐสภามีมติไม่ให้ความเห็นชอบ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของวุฒิสภา

วุฒิสภามีหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรเสนอมานั้นให้เสร็จภายใน ๖๐ วัน แต่ถ้าเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน ทั้งนี้ เว้นแต่วุฒิสภาจะได้ลงมติให้ขยายเวลาออกไปเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งต้องไม่เกิน ๓๐ วัน กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม และให้เริ่มนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นมาถึงวุฒิสภา การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของวุฒิสภาจะพิจารณาเป็น ๓ วาระ เช่นเดียวกับสภาผู้แทนราษฎร

๗

กรณีวุฒิสภาเห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร

ถ้าวุฒิสภาลงมติในวาระที่ ๓ เห็นชอบกับสภาผู้แทนราษฎร โดยไม่มีการแก้ไข ก็ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระมหากษัตริย์ภายใน ๒๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัตินั้นจากรัฐสภาเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

กรณีวุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร

ถ้าวุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน และส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร สภาผู้แทนราษฎรจะพิจารณาใหม่ได้ต่อเมื่อเวลา ๑๘๐ วันได้ล่วงพ้นไปนับแต่วันที่วุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร แต่ถ้าเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สภาผู้แทนราษฎรออาจกร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นมาพิจารณาใหม่ได้ทันที และถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิมหรือร่างที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาดำเนินการแล้ว ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระมหากษัตริย์เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

กรณีวุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติม

วุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติแล้ว จะส่งไปยังสภาผู้แทนราษฎร ถ้าสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วย นายกรัฐมนตรีจะนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระมหากษัตริย์เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว

๘

ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ แต่ถ้าเป็นกรณีอื่น ให้แต่ละสภาแต่งตั้งบุคคลที่เป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ มีจำนวนเท่ากันตามที่สภาผู้แทนราษฎรกำหนดประกอบเป็นคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้น แล้วให้คณะกรรมการร่วมกันรายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณาแล้วต่อสภาทั้งสอง ถ้าสภาทั้งสองต่างเห็นชอบด้วย แสดงว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา นายกรัฐมนตรีจะนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระมหากษัตริย์เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ แต่ถ้าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบก็ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน สภาผู้แทนราษฎรจะนำมาพิจารณาใหม่ได้ก็ต่อเมื่อเวลา ๑๘๐ วันได้ล่วงพ้นไปแล้ว แต่ถ้าร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ เป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สภาผู้แทนราษฎรอาจพิจารณาใหม่ได้ทันที ถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิมหรือร่างที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระมหากษัตริย์เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

กรณีพระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วย

ร่างพระราชบัญญัติใดที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยและพระราชทานคืนมายังรัฐสภา หรือเมื่อพ้น ๙๐ วันแล้ว มิได้พระราชทานคืนมา รัฐสภาจะต้องปรึกษาร่างพระราชบัญญัตินั้นใหม่ ถ้ารัฐสภามีมติยืนยันตามเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า ๒ ใน ๓ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสองสภาแล้วให้นายกรัฐมนตรีนำพระราชบัญญัตินั้นประกาศในราชกิจจานุเบกษาใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ เสมือนหนึ่งว่าพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว

